

ZYGMUNT BAUMAN

“

Els nostres joves tindran un despertar difícil”

PER JOSEP MARIA MOMINÓ *

És el pare de la teoria de la modernitat líquida, una metàfora amb què al·ludeix a la condició canviant i fugissera de la societat actual, marcada per l'individualisme, el consumisme i la precarietat de les relacions personals. Lúcid, octogenari però hiperactiu, Zygmunt Bauman va cloure l'any passat els Debats d'Educació que organitzen la UOC i la Fundació Jaume Bofill amb la ponència "L'educació en un món de diàspores". La comunicació intergeneracional, va subratllar, està condicionada avui per l'existència d'un món virtual paral·lel al món físic que es regeix per les seves regles.

“NUESTROS JÓVENES TENDRÁN UN DURO DESPERTAR”

Es el padre de la teoría de la modernidad líquida, una metáfora con la que alude a la condición cambiante y fugaz de la sociedad actual, marcada por el individualismo, el consumismo y la precariedad de las relaciones personales. Lúcido, octogenario pero hiperactivo, Zygmunt Bauman cerró el año pasado los Debates de Educación que organizan la UOC y la Fundación Jaume Bofill con la conferencia "La educación en un mundo de diásporas". La comunicación intergeneracional, subrayó, está hoy condicionada por la existencia de un mundo virtual paralelo al mundo físico que se rige por sus propias reglas.

“OUR YOUNG PEOPLE ARE IN FOR A RUDE AWAKENING”

He is the father of the theory of liquid modernity, a metaphor that he uses to refer to the changing, fleeting condition of today's society, which is characterised by individualism, consumerism and the instability of personal relationships. A lucid, hyperactive octogenarian, last year Zygmunt Bauman closed the Debates on Education held by the UOC and the Jaume Bofill Foundation with a talk entitled "Education in the World of the Diasporas". He underscored the fact that intergenerational communication today is conditioned by the existence of a virtual world parallel to the physical world and governed by its own rules.

* DIRECTOR DELS ESTUDIS DE PSICOLOGIA I CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ amb la col·laboració dels professors Israel Rodríguez, Daniel López i Sergi Fàbregues

Zygmunt Bauman (Polònia, 1925) està considerat un dels sociòlegs més importants en la teorització de la postmodernitat. Professor de Sociologia a la Universitat de Varsòvia des de 1954, el 1968 va perdre la plaça en una purga antisemita i va emigrar a Israel. El 1971 es va instal·lar a Anglaterra, on va ser professor de la Universitat de Leeds fins que es va retirar el 1990. És autor d'una extensa obra publicada, entre la qual destaquen *Els reptes de l'educació en la modernitat líquida* (Arcàdia, 2007) i *Temps líquids. Viure en una època d'incertesa* (Viena, 2007).

Zygmunt Bauman (Polonia, 1925) está considerado como uno de los sociólogos más importantes en la teorización de la posmodernidad. Profesor de Sociología en la Universidad de Varsovia desde 1954, en 1968 perdió la plaza en una purga antisemita y emigró a Israel. En 1971 se estableció en Inglaterra, donde fue profesor de la Universidad de Leeds hasta su retiro en 1990. Es autor de una extensa obra publicada, de la que destacan *Los retos de la educación en la modernidad líquida* (Gedisa, 2007) y *Tiempos líquidos: vivir en una época de incertidumbre* (Tusquets, 2007).

Zygmunt Bauman (Poland, 1925) is regarded as one of the most prominent sociologists in the theorisation of post-modernity. A Professor of Sociology at the University of Warsaw starting in 1954, in 1968 he lost his job in an anti-Semitic purge and emigrated to Israel. He moved to England in 1971, where he was a professor at the University of Leeds until his retirement in 1990. He is the author of an extensive published oeuvre which includes *Educational Challenges of the Liquid-Modern Era* (Diogenes, vol. 50, 2007) and *Liquid Times: Living in an Age of Uncertainty* (Polity, 2007).

Parlant sobre la relació entre l'estudiant i el professor va dir a Barcelona que la incomprensió i la desconfiança entre generacions és més marcada en l'era moderna. Podria ampliar-ho? Les persones que ens envolten, excepte la gent gran, pertanyen a tres generacions successives i molt diferents. La primera és la del *baby boom*, els que van néixer entre el 1946 i el 1964 durant el boom de natalitat, quan els soldats van tornar del front i dels camps de presoners de guerra i van decidir que era el moment de pensar en el futur, casar-se i dur fills al món. Aquests soldats tenien molt recents a la memòria els anys d'atur, escassetat i austeritat d'abans de la guerra. Van acceptar encantats la inusitada i sobtada profusió de feina com un regal del destí que en qualsevol moment podia desaparèixer. Van treballar molt i van estalviar fins al darrer cèntim per als mals temps i per donar als seus fills l'oportunitat d'una vida sense problemes, que ells no havien tingut.

Hablando sobre la relación entre alumno y profesor, usted dijo en Barcelona que la comunicación y la desconfianza entre generaciones es más evidente en la era moderna. ¿Podría profundizar un poco más en este aspecto? Nuestros contemporáneos, a excepción de los más ancianos, pertenecen a tres generaciones sucesivas y diferenciadas. La primera es la de los *boomers*: los que nacieron entre 1946 y 1964, durante el *boom* de natalidad de la posguerra, cuando los soldados que habían regresado del frente y de los campos de prisioneros decidieron que era el momento de hacer planes para el futuro, casarse y traer hijos al mundo. Aún tenían vivos en la memoria los años de desempleo, pobreza y austeridad de antes de la guerra; recibieron con alegría la oferta de trabajo, súbitamente cuantiosa, como un regalo de la fortuna que podían ver arrebatado en cualquier momento, y trabajaron con ahínco, ahorrando céntimo a céntimo, para un caso

Talking about the relationship between student and teacher, you said in Barcelona that intergenerational communication and distrust are more evident in the modern era. Can you elaborate a little more on this? Our contemporaries, except the eldest among us, belong to three successive and distinctive generations. The first is the “Boomers generation”: people born between 1946 and 1964, during the post-war Baby Boom, when the soldiers returned from the battlefronts and POW camps and decided that now was the time to plan for the future, marry and bring children into the world. The pre-war years of unemployment, scarcity and austerity were still fresh in their heads; they gladly embraced the offer of employment, which was suddenly and uncharacteristically abundant, as a gift of good fortune that could be withdrawn at any moment. They worked long and hard, saving pennies for a rainy day and to give their children the

Els seus fills, la Generació X, que ara tenen entre 28 i 45 anys, van néixer en un món diferent, que les estretors i inacabables jornades laborals dels seus pares havien contribuït a crear. Van adoptar la filosofia i l'estratègia de vida dels seus pares però amb reticència, impacients per veure i gaudir de la recompensa de les seves restriccions i sacrificis, mentre el món era cada vegada més ric i les perspectives de futur més segures. És per això que de vegades se'ls ha batejat sarcàsticament com la *generació del jo*. I llavors va arribar la Generació Y, els qui ara tenen entre 11 i 28 anys, radicalment diferents dels seus pares i avis. Han nascut en un món que no existia quan els seus pares eren joves, que els hauria estat molt difícil –sinó directament impossible– d'imaginar llavors i que quan va arribar van rebre amb una barreja de desconcert i desconfiança; un món amb la feina assegurada, amb possibilitats aparentment infinites i tot tipus d'oportunitats de gaudir,

de apuro y para proporcionar a sus hijos la posibilidad de una vida sin dificultades que ellos no habían conocido. Sus hijos, la Generación X, que ahora tienen entre 28 y 45 años, nacieron en un mundo diferente que el ahorro y las largas jornadas de trabajo de sus padres habían ayudado a forjar. Adoptaron la filosofía y la estrategia de vida paternas, aunque de mala gana, y con creciente impaciencia por ver y disfrutar la recompensa de su templanza y abnegación, ya que el mundo se enriquecía demasiado a su alrededor y las perspectivas de vida eran demasiado seguras; por esa razón a veces se la ha apodado, con cierto sarcasmo, la *generación del yo*. Y a continuación llegó la Generación Y, cuyos miembros, que tienen entre 11 y 28 años, son muy diferentes de sus padres y abuelos. El mundo en el que han nacido no lo conocieron de jóvenes sus padres, quienes por aquel entonces habrían encontrado difícil, sino directamente imposible,

chance for the trouble-free life that they themselves never had. Their children, “Generation X”, now between the ages of 28 and 45, were born into a different world which their parents' long working hours and parsimony helped to bring about. They adopted their parents' life philosophy and strategy, though they did so rather reluctantly. As the world around them grew richer and their life prospects more secure, they grew increasingly impatient to see and enjoy the rewards of their temperance and self-denial; this is why they have been sometimes been acerbically dubbed the “Me Generation”. And then “Generation Y” arrived, now between the ages of 11 and 28, keenly different from their parents and grand-parents. They were born into a world which their parents did not know in their youth, which they would find difficult, if not downright impossible, to imagine then and which they welcomed with a mixture of bafflement and distrust

“El món de la realitat pura i dura és per a molts joves un país totalment estranger”

“El mundo de las realidades crudas e innegociables es para muchos jóvenes un país que nunca han visitado”

“The world of harsh and unnegotiable realities is a totally foreign country for a great many young people”

imaginarlo, y al que más tarde dieron la bienvenida con una mezcla de perplejidad y desconfianza. Un mundo con empleo abundante, posibilidades aparentemente infinitas, multitud de ofertas de ocio a cual más tentadora y placeres a cual más atractivo.

Un mundo en el que, tal como ha señalado, no hay gente a la que educar sino clientes a los que seducir. ¿Qué cosas les importan realmente? Sin aire para respirar no sobreviviríamos más de uno o dos minutos; pero si nos pidieran una lista de cosas que consideramos de primera necesidad, probablemente no figuraría en ella el aire, y si así fuera, no ocuparía un lugar destacado. Porque damos por hecho, sin pensar, que el aire está ahí y que no tenemos que hacer prácticamente nada para ingerir tanto como necesiten nuestros pulmones. Hasta hace unos meses, el trabajo (por lo menos en esta parte del mundo) venía a ser como el aire: al alcance de la mano siempre que

when it arrived. A world of abundant employment, seemingly infinite choices, plentiful opportunities to enjoy, one more alluring than the next, and pleasures to savour, one more seductive than the next.

A world in which, as you pointed out, there are not people to educate but customers to seduce. What are the things that really matter to them? Without air to breathe you won't survive more than a minute or two; but if you were asked to make a list of things which you consider to be your life necessities, air would hardly crop up on it – and in the unlikely case that it did, it would appear far down the list. You just assume, without thinking, that air is there and that you need to do next to nothing to ingest as much of it as your lungs require. Until a few months ago, work (in our part of the world at least) was like air in this respect: always available whenever you needed it. And if it happens to be lacking for a moment (like fresh air in a crowded

una més atractiva que l'altra, i de plaers per tastar, un més seductor que l'altre.

Un món, com vostè va assenyalar, en què no es tracta d'educar persones sinó de seduir clients. Quines són les coses que realment els importen? Ningú no pot sobreviure més d'un minut o dos sense aire, però si li demanés de fer una llista del que considera necessitats vitals, l'aire amb prou feines hi sortiria i, en cas que hi fos, apareixeria en una posició molt secundària. Perquè assumim que d'aire ja n'hi ha i que pràcticament no cal fer res per respirar-ne tant com els pulmons en necessitin. Fins fa uns quants mesos la feina –almenys en aquest racó del món– era si fa no fa com l'aire: sempre n'hi havia quan en calia. I si per un moment en faltava –com l'aire fresc en una habitació plena de gent–, un mínim esforç –com ara obrir una finestra– semblava suficient per fer que tot tornés a la normalitat. Per molt xocant que

>>

fuera necesario; y, si por cualquier motivo llegaba a faltar (como el aire fresco en una sala llena de gente), un leve esfuerzo (como abrir la ventana) bastaba para devolver la situación a la normalidad. Por asombroso que les parezca a los *boomers* e incluso a los de la Generación X, no es sorprendente que el trabajo ocupe los últimos puestos de la lista de cosas indispensables que, según las últimas investigaciones, intentan componer los miembros de la Generación Y. Si se les presiona para justificar el olvido, contestan: “¿El trabajo? Es inevitable (de nuevo, como el aire para vivir) pero no hace que la vida valga la pena, sino más bien lo contrario: puede hacerla tediosa y poco apetecible. Puede resultar rutinario y aburrido: que no ocurra nada interesante, nada que despierte la imaginación o que estimule los sentidos. Ya que el trabajo proporciona pocas satisfacciones, en ningún caso debería ser un obstáculo para las cosas que de verdad

>>

room), a little effort (like opening a window) would suffice to bring things back to normal. Regardless of how amazing this may seem to members of the Boomer or even the X generations, it is no wonder that work falls close to the bottom of the lists of items indispensable to a good life that the latest research shows that members of the Generation Y tend to compose. If pressed to justify the oversight, they would answer: “Work? It is, alas, unavoidable (again, like air) to stay alive. But it would not make life worth living – rather the opposite: it may make it dreary and unappetising. It may prove to be a chore and a bore – nothing interesting happens, nothing to catch your imagination, nothing to stimulate your senses. If your work gives you little pleasure, at least it should not stand in the way of the things that truly matter!” What are they: the things that truly matter? A lot of free time outside the office, shop or factory, time

>>

<<

això sembli als membres del *baby boom* i fins i tot als de la Generació X, les darreres recerques indiquen que no és estrany que per als membres de la Generació Y la feina estigui pràcticament al darrer lloc de la llista de coses que consideren imprescindibles per a una vida satisfactòria. I si se'ls demana que justifiquin aquest oblit contesten: “La feina? Desgraciadament és inevitable per sobreviure –com l’aire. Però no fa que la vida valgui la pena, més aviat al contrari: pot fer-la avorrida i depriment i pot arribar a ser una pallissa insuportable, sense que mai passi res d’interessant ni hi hagi res que et desperti la imaginació o t’estimuli els sentits. Si la feina que fas no t’acaba de fer el pes no s’hauria d’interposar en el camí de les coses que realment són importants!”. I quines són aquestes coses realment importants? Doncs molt temps de lleure després de l’oficina, la botiga o la fàbrica, i temps lliure per quan sorgeix alguna cosa més interessant en un altre

<<

importan”. ¿Y cuáles son las cosas que importan de verdad? Disponer de mucho tiempo fuera de la oficina, la tienda o la fábrica, tiempo libre siempre que surja algo interesante en otra parte, viajar, estar en lugares y con amigos de la propia elección: todas las cosas que ocurren fuera del lugar de trabajo... ¿La vida es otra cosa! Sea cual sea el proyecto de vida que los miembros de la Generación Y consideren y deseen, lo más probable es que no gire en torno al empleo y, sobre todo, que este no sea para siempre. Lo último que valorarían en una actividad laboral es la estabilidad.

Pero ahora todo eso está cambiando y la crisis actual puede llevar a esta generación al desempleo. ¿Qué ocurrirá? Si este es el tipo de filosofía y de estrategia de vida que distinguía a la Generación Y de sus predecesoras, nuestros jóvenes tendrán un duro despertar. Los países más prósperos de Europa creen que el desempleo masivo

<<

off whenever something more interesting crops up somewhere else, travelling, being in places and among the friends of your choice – all those things that occur outside the workplace. Life is elsewhere! Whatever life project members of Generation Y may entertain and cherish, it is unlikely to involve employment – let alone a job from here to eternity. The last thing they would appreciate in a job is its stability...

But this is changing now, and the current crisis might lead this generation to unemployment... What is going to happen then? If this is the kind of life philosophy and life strategy that used to distinguish Generation Y from its predecessors, our young people are in for a rude awakening. The most prosperous countries in Europe expect mass unemployment to return from oblivion and from its allegedly permanent exile. If this dark prognostication materialises, the infinite

indret, i per viatjar i anar a llocs i amb amics del teu gust...: tot allò que passa fora de la feina. Perquè la vida és en un altre lloc! I sigui quin sigui el projecte de vida que persegueix i ansia una persona de la Generació Y, és poc probable que giri al voltant de la feina –i no cal dir d’una feina per sempre. El que menys valoren d’una feina és que sigui estable.

Però tot això està canviant i pot ser que la crisi actual porti aquesta generació a l’atur... Què passarà llavors? Si aquest és el tipus de filosofia i estratègia de vida que distingia la Generació Y dels seus predecessors, els nostres joves tindran un despertar difícil. Els països més pròspers d’Europa creuen que l’atur massiu tornarà del seu suposat exili definitiu. Si les prediccions més negres es compleixen, la infinitud de possibilitats i la llibertat de moviments i de canvis que els nostres joves han vist (o, més aviat, estaven destinats a veure) com una cosa

regresará del olvido y de un exilio que parecía definitivo. Si se materializan las oscuras predicciones, las alternativas infinitas y la libertad de movimiento y de cambio que nuestros jóvenes han llegado a ver (o mejor dicho, estaban destinados a ver) como algo natural, pronto desaparecerán, junto con el crédito ostensiblemente ilimitado que esperaban que los mantuviera en caso de una adversidad (temporal y breve) y que les permitiera sobrevivir ante la ausencia (temporal y breve) de una solución inmediata y satisfactoria a sus problemas. Para los miembros de la Generación Y puede suponer una conmoción. A diferencia de la generación del *boom*, no tienen recuerdos de otros tiempos, aptitudes medio olvidadas ni estrategias en desuso a las que recurrir. El mundo de las realidades crudas e innegociables, de la escasez y la austeridad inevitable, de las situaciones problemáticas en las que desaparecer no es una solución, es un mundo totalmente

choice and freedom of movement and change which contemporary young came to view (or, rather, were born to see) as part of nature, is about to disappear – together with the ostensibly unlimited credit they hoped would sustain them in the case of (temporary and brief) adversity, and see them through the (temporary and brief) lack of an immediate and satisfactory solution to their trouble. To the members of Generation Y, this may come as a shock. Unlike the Boomer Generation, they have no old memories, half-forgotten skills and long-unused tricks to fall back on. The world of harsh, un-negotiable realities, of scarcity and enforced austerity, of times of trouble in which “quitting” is not a solution, is for a great many of them a totally foreign country; a country they never visited and if they did they never seriously considered settling in, a country so mysterious that it would require a long and hard and not at all

David Campos

natural, estan a punt de desaparèixer, juntament amb el crèdit pretesament il·limitat que esperaven que els sostingués en cas (temporal i breu) d’adversitat i els ajudés a sobreviure a la falta (temporal i breu) d’una solució immediata i satisfactòria dels seus problemes. Per als membres de la Generació Y això pot ser un autèntic xoc, perquè a diferència de la generació del *baby boom*, no tenen records del passat ni poden recórrer a habilitats mig oblidades ni a vells trucs inusitats. El món de la realitat pura i dura, innegociable, d’escassetat i austeritat obligada, de temps difícils en què no es pot “no jugar”, és per a molts d’ells un país totalment estranger. Un país que mai no han visitat i on, si ho han fet, mai no s’han plantejat seriosament de quedar-s’hi..., un país tan misteriós que, per adaptar-s’hi, necessitarien un aprenentatge llarg i dur, i gens agradable. Caldrà veure en quin estat sortirà la Generació Y d’aquesta prova...

desconocido para muchos de ellos; un país que nunca han visitado, o por lo menos donde no habían pensado establecerse, un país tan misterioso que haría falta un aprendizaje largo, difícil y en absoluto agradable para adaptarse a él. Queda por ver de qué manera la Generación Y saldrá adelante de esa prueba...

Hablando de esta generación, usted ha expuesto que el potencial interactivo de internet es idóneo para que puedan retener la capacidad de forjarse una nueva identidad. La preocupación por la identificación va quedando desplazada por la de la reidentificación. Laurie Ouellette, profesora de Estudios de la Comunicación y experta en telerrealidad de la Universidad de Minnesota, considera que actualmente hay más adolescentes que se sienten presionados para crearse una identidad más amplia, como hacen los famosos que ven representados en los medios de comunicación nacionales. Por *iden-*

pleasant apprenticeship to get used to. It remains to be seen in what shape Generation Y will emerge from this test.

Talking about this generation, you say that the interactive capabilities of the Internet are tailor-made to meet their need to retain the ability to shape a new identity. Concern about identification is being pushed out in favour of re-identification. As Laurie Ouellette, a Communication Studies professor and reality TV expert at the University of Minnesota, said, more teenagers today are feeling the pressure to create larger identities for themselves like the celebrities they see depicted in the national media. “Larger identities” primarily means wider exposure: more people watching, more broadband/Internet users being able to watch, more Internet devotees stimulated/excited/entertained by what they’ve seen – stimulated enough to share it with their contacts (renamed, following the

Parlant d’aquesta generació, vostè comenta que el potencial interactiu d’Internet és fet a mida per satisfer la necessitat que tenen de mantenir la capacitat per crear-se una nova identitat. La preocupació per la identificació s’està veient substituïda per la reidentificació. Tal com comenta Laurie Ouellette, professora d’estudis de comunicació i experta en *Reality TV* de la Universitat de Minnesota, cada vegada hi ha més adolescents que se senten empesos a crear-se identitats “ampliades”, com els famosos que veuen als mitjans de comunicació nacionals. Identitats “ampliades” vol dir bàsicament més exposició pública: més espectadors, més gent amb possibilitat de mirar (usuaris de banda ampla/internet), més aficionats a internet estimulats/entretinguts/fascinats amb el que han vist i prou captivats per voler compartir-ho amb els seus contactes (convertits, tal com suggereixen les webs de xarxes socials, en “amics”). Per a la gent normal i corrent,

>>

idad más amplia se entiende principalmente una mayor exposición: más gente que mira o que puede mirar (usuarios de banda ancha/internet), más devotos de internet estimulados/excitados/divertidos por lo que han visto, lo bastante estimulados como para compartirlo con sus contactos (que, siguiendo las sugerencias de los sitios web de redes sociales, reciben el nombre de *amigos*). MySpace, Facebook, Second Life y los blogs que se multiplican como hongos son para la gente normal el equivalente a la revista *¡Hola!* y a los innumerables templos menores de culto a la celebridad: una copia sin duda alguna inferior (puesto que ofrece una identidad más limitada), aunque de ella se espera que haga con los sueños de la gente normal lo mismo que *¡Hola!* hace con la ambición de los héroes de sus reportajes. Para aquellos que desean ser los elegidos, los blogs son como una versión “kit de montaje” de supermercado de los originales que una tienda de

>>

suggestion of the social networking websites, “friends”). MySpace, Facebook, Second Life and the mushrooming blogs are the ordinary folks’ equivalent of *Hello!* magazine and countless lesser temples or chapels of the celebrity cult: a copy admittedly inferior, to be sure (since it offers a somewhat less large identity), yet one that ordinary folks hope will do to their dreams what *Hello!* is doing to the ambitions of the heroes in its cover stories. For all the wishing-to-be-chosen, blogs are the supermarket assembly-kit versions of the boutique haute couture originals for the chosen few. One knows that the chance of cutting one’s way to public visibility through the thicket of personal blogs is only slightly greater than the chance that a snowball will survive in hell; but one also knows that the chance of winning a lottery prize without buying a ticket is nil.

>>

“MySpace, Facebook, Second Life i els blogs són per a la gent normal l'equivalent de la revista *Hola!*”

“MySpace, Facebook, Second Life y los blogs son para la gente normal el equivalente a la revista *iHola!*”

“MySpace, Facebook, Second Life and the mushrooming blogs are the ordinary folks' equivalent of *Hello! magazine*”

<<

MySpace, Facebook, Second Life i un nombre creixent de blogs són els equivalents de la revista *Hola!* i d'un incomptable rosari de temples i capelletes del culte a la celebritat. Una còpia, evidentment, de qualitat molt inferior, ja que ofereix una identitat més limitada, però amb l'esperança de fer amb els somnis de la gent normal el mateix que fa la revista *Hola!* amb les ambicions dels herois de les seves exclusives. Per a tots els qui es deixen per convertir-se en elegits, els blogs són la versió kit-de-bricolatge de supermercat dels originals d'*haute-couture* reservats per a uns pocs escollits. Tothom sap que la possibilitat d'obrir-se camí i accedir a la visibilitat pública enmig de l'espessa jungla dels blogs personals és només lleugerament superior a les que una bola de neu té de sobreviure a l'infern. Però tothom sap també que la possibilitat de guanyar la loteria sense comprar cap bitllet és nul·la.

<<

alta costura ofereix a una minoria selecta. Es sabido que las posibilidades de abrirse camino hacia la visibilidad pública a través de la maraña de blogs personales sólo superan ligeramente a las que tiene una bola de nieve de sobrevivir en el infierno; pero también sabemos que las posibilidades de ganar la lotería sin comprar un billete son nulas.

¿Podemos culpar a los jóvenes de que se pasen la vida ajetreando persiguiendo una ilusión? Difícilmente. Son, como el resto de nosotros, seres racionales que igual que sus predecesores (y probablemente que sus sucesores) hacen lo posible para responder a los retos sociales de la manera más razonable, efectiva y responsable y para trazar una estrategia de vida sensata a partir de las condiciones sociales en que esta se desarrolla. Ellos no han elegido (ni mucho menos establecido) esta condición “moderna líquida” en la que ninguna representación de uno mismo, aunque tenga un éxito inmediato,

<<

Can one blame the young for their hurried life spent chasing after an illusion? Hardly. They are, just like the rest of us, rational beings, so just like their predecessors (and probably their successors as well) they do their best to respond to social challenges in the most reasonable, effective and responsible manner and to draw up a sensible life strategy from the socially framed conditions in which their life is pursued. They did not select (let alone bring into being) the “liquid modern” condition, in which no representation of self, however instantly successful, is secure in the long run; in which what is *de rigueur* today is bound to turn fusty and shamefully old-fashioned or even downright illegible. In which, in other words, keeping the representation up to date is a 24/7 task.

You argue that the Internet both reflects and promotes many of the values of liquid modernity, such as consumer individualism. But

Podem culpar els joves de passar-se la vida adelerats perseguint una il·lusió? Doncs no gaire. Igual que la resta de nosaltres i que els seus predecessors –i probablement també els seus successors–, són éssers racionals que fan el possible per respondre als reptes socials de la manera més raonable, eficaç i responsable que saben, i per forjar-se una estratègia de vida sensata a partir de les condicions socialment delimitades en què han de viure. No van escollir –ni evidentment tampoc crear– aquesta “moderna condició líquida” en què no hi ha cap representació del jo –tot i que momentàniament exitosa– que perduri a llarg termini; una condició en què el que avui és de rabiosa actualitat, pot ser que demà o demà passat esdevingui passat de moda i vergonyosament antiquat o directament il·legible. Una condició, en definitiva, en què mantenir la pròpia representació actualitzada és una feina de vint-i-quatre hores al dia i set dies a la setmana.

está asegurada a largo plazo; en la que lo que hoy es de rigor, está destinado a ser, mañana o pasado mañana, rancio y vergonzosamente anticuado, o incluso ininteligible. En otras palabras, una condición en la que mantener la propia representación actualizada es una tarea de veinticuatro horas diarias, los siete días de la semana.

Argumenta que internet refleja y promueve muchos de los valores de la modernidad líquida, como el individualismo del consumidor. Pero ¿no cree que las TIC pueden fomentar el cambio social y la solidaridad? ¿Qué paralelismos pueden establecerse entre las comunidades y las redes sociales? Si las comunidades preceden (determinan, dirigen, forman) las acciones de sus miembros (y en potencia sobreviven a ellas), las redes surgen de las iniciativas de personas conectadas en línea. Toda la fuerza que puedan poseer las redes deriva únicamente de la intensidad de la comunicación virtual.

don't you think that ICTs can also contribute to promoting social change and solidarity? What parallels can be established between communities and social networks? If communities precede (determine, direct, shape) the actions of their members (and potentially outlive them), networks emerge out of the intersecting initiatives of people “online”. Whatever strength networks may possess derives solely from the intensity of online communication. They would fall apart if the communication ground to a halt (if previously communicating persons stopped sending and answering messages, making and taking calls and visiting the website, or if they stayed offline). Compared with communities, as a rule networks are poorly institutionalised – lacking the authoritative bodies able (and/or willing) to issue or deny entry and exit permits and regulate and monitor the traffic. Unlike communities, networks have no monopolistic

Vostè sosté que internet reflecteix i fomenta molts dels valors de la “modernitat líquida” com ara l'individualisme del consumidor. Però, no creu que les TIC també poden fomentar el canvi social i la solidaritat? Quins paralelismes es poden establir entre comunitats i xarxes socials? Mentre que les comunitats precedeixen (determinen, dirigeixen i conformen) les accions dels seus membres (i potencialment els sobreviuen), les xarxes sorgeixen de les iniciatives de connexió de gent en línia. La força que puguin tenir les xarxes prové només de la intensitat de la comunicació en línia. Si la comunicació s'aturés de sobte –si les persones que s'estaven comunicant deixessin de respondre i enviar missatges, de fer i rebre trucades, de visitar webs i es quedessin “fora de línia”–, les xarxes es desintegrarien. Comparades amb les comunitats, les xarxes solen estar poc institucionalitzades i no tenen figures d'autoritat capaces (o disposades) a acceptar o denegar

Se vendrían abajo si la comunicación se detuviera completamente (si las personas dejasen de enviar y responder mensajes, de hacer y recibir llamadas, de visitar webs o de conectarse). En comparación con las comunidades, las redes sólo están institucionalizadas a medias, carecen de autoridades con capacidad (y voluntad) de emitir o denegar los permisos de entrada y salida y de regular y controlar el tráfico. A diferencia de las comunidades, no tienen ambiciones monopolizadoras y raramente exigen una lealtad exclusiva a quienes se comunican. Con todo, responden mejor a los postulados de la sociedad en la que se desarrollan las actividades de los más jóvenes que las propias comunidades ortodoxas. Responden con relativa rapidez al cambio de las circunstancias, se ajustan con relativa facilidad a las sucesivas redistribuciones de oportunidades, consienten la participación sin compromiso y, en definitiva, permiten “dejar

ambitions and seldom if ever demand their communicators' sole and undivided loyalty. All in all, they better answer the postulates of the social setting in which the younger generation's life pursuits are conducted than orthodox communities could possibly do. They respond relatively quickly to changes in circumstances, adjust relatively easily to successive redistributions of opportunities, allow participation without commitment and all in all permit users “to keep their options open” – rendering every choice as revocable as it is free.

For the young, born as they were into the electronics-saturated world, “keeping in touch” means primarily exchanging emails and messages, an effortless activity if compared with the time and energy consumed in the days when information could not travel apart from its carriers' bodies and the elaborate ritual of “staying in

l'entrada i sortida, i regular i controlar el trànsit. A diferència de les comunitats, les xarxes no tenen cap ambició monopolitzadora i gairebé mai exigeixen la lleialtat total i exclusiva dels comunicadors. Malgrat això, responen molt millor als postulats de l'entorn social en què tenen lloc les cerques vitals dels joves actuals del que les comunitats ortodoxes mai podrien arribar a aconseguir. Responen relativament ràpid al canvi de circumstàncies, s'ajusten amb relativa facilitat a les successives redistribucions d'oportunitats, permeten la participació sense compromís i, en definitiva, permeten “mantenir les opcions obertes”, fent que qualsevol elecció sigui tan revocable com lliure.

Per als joves d'avui, nascuts en un món saturat d'electrònica, “mantenir-se en contacte” vol dir bàsicament intercanviar correus electrònics i SMS, una activitat que no requereix cap esforç si es compara amb el temps i l'energia que es necessitaven quan la informació

>>

las opciones abiertas” de manera que cada elección sea revocable ya que es libre.

Para los jóvenes, que han nacido en un mundo saturado de electrónica, “estar en contacto” significa ante todo intercambiar correos electrónicos y mensajes; una actividad que no exige esfuerzo, si la comparamos con el tiempo y la energía que se consumía cuando la información no podía viajar separada de los transportistas y el elaborado ritual de mantener el contacto, hacer visitas y escribir cartas requería una buena parte del tiempo, de la energía y de los recursos de las personas que lo practicaban. El volumen de la información producida para circular en la red crece exponencialmente y ha alcanzado ya unas proporciones inimaginables para la generación que creció en un mundo que carecía de dispositivos electrónicos de conexión (y desconexión) inmediata. Los expertos calculan que todo el

>>

touch”, visiting and letter writing, heavily taxed the time, energy and resources of everybody involved. The volume of information produced to circulate on the Web is now growing exponentially and has already reached proportions unimaginable to the generation brought up in the world lacking electronic devices for instant connection (and disconnection). Experts estimate that all human language (all words ever spoken by humans) since the dawn of time would take about five exabytes (1 exabyte = 1bn gigabytes) if stored in digital form; but already in 2006 email traffic accounted for six exabytes. A survey conducted by the technology consultancy IDC and sponsored by the IT firm EDC suggests that the amount of data added to the ‘digital universe’ each year will reach 988 exabytes by 2010. The IDC analysts expect that by then, 70% of all the digital information in the world will be produced by consumers – that is,

>>

<<

no podia viatjar separada del cos del transmissor i l'elaborat ritual de mantenir-se en contacte, passar visita i escriure cartes suposava una important càrrega per a l'agenda, l'energia i els recursos de les parts implicades. El volum d'informació que constantment es posa en circulació a la web està creixent exponencialment i ha assolit proporcions inimaginables per a la generació que va créixer en un món sense aparells electrònics de connexió (i desconnexió) immediates. Els experts calculen que tota la llengua humana (les paraules dites per l'ésser humà des del principi dels temps) ocuparia 5 exabytes (1 exabyte = 1.000 milions de gigabytes) emmagatzemada en format digital; però només el 2006, el trànsit de correus electrònics va assolir els 6 exabytes. Un estudi realitzat per la consultoria tecnològica IDC i patrocinat per l'empresa informàtica EDC assenyala que el 2010 les dades que anualment s'afegeixen a l'univers digital arribaran als

<<

lenguaje humano (todas las palabras pronunciadas por los humanos) desde el inicio de los tiempos ocuparía unos 5 exabytes (1 exabyte = 1.000 millones de gigabytes) si se hubiera guardado en formato digital; pero en 2006 el tráfico de correos electrónicos ya ascendía a 6 exabytes. Un estudio realizado por la consultora tecnológica IDC y patrocinado por la empresa de tecnología de la información EDC indica que los datos que se añaden anualmente al "universo digital" alcanzarán los 988 exabytes el año 2010... Los analistas de IDC calculan que un 70% de toda la información digital del mundo la producirán, por aquellas fechas, los "consumidores", es decir, los usuarios normales de internet, predominantemente jóvenes, ya que la mayoría tienen menos de 30 años. Y no hay que olvidar que el 45% de los encuestados dice que busca comunidades virtuales "nicho", o centradas en un tema común de interés. Uno de los motivos prin-

<<

ordinary Internet users, who are overwhelmingly young as most of them are below the age of 30. And let's recall that 45% of survey respondents say that they seek out "niche communities" online. Communicating with like minds online is one of the main motives of social networking. As one of the eager community-seekers put it: "my communities should have similar interests, if not, it will be duck and chicken talk."

Are there diasporas in the virtual world? Just like the offline world where they spend the rest of their time, the virtual world which the young community-seekers inhabit when online is increasingly becoming a mosaic of criss-crossing diasporas, though unlike the offline world the online diasporas are not territory-bound. Like everything else in the virtual world, the borderlines between "like minds" are digitally drawn, and like all digitally drawn entities their

988 exabytes. Els analistes de l'IDC calculen que el 70% de la informació digital mundial la produiran els consumidors, és a dir, usuaris d'internet majoritàriament joves, ja que la majoria tenen menys de 30 anys. Cal recordar que el 45% dels enquestats al·leguen buscar "comunitats-nínxol" en línia. Un dels principals motius de les xarxes socials és comunicar-se en línia amb persones afins. Tal com comenta un aferrissat buscador de comunitats: "Les meves comunitats han de tenir interessos similars als meus, sinó només és un guirigall."

Hi ha diàspores al món virtual? Exactament igual que en el món "fora de línia" en què aquests joves buscadors de comunitats passen la resta de temps, el món virtual on viuen en línia és cada vegada més una amalgama de diàspores diverses tot i que –a diferència del món "fora de línia"– les diàspores en línia no estan territorialment restringides. I, com passa amb la resta de coses del món virtual, les fronteres entre

cipales de pertenecer a una red social es comunicarse virtualmente con personas afines. Como afirma un ávido buscador de esos grupos: "Mis comunidades deben tener intereses similares. Si no, es un diálogo de besugos".

¿Se producen diásporas en el mundo virtual? Igual que en el mundo "fuera de línea" donde pasan el tiempo restante, el mundo virtual en que viven los jóvenes buscadores de comunidades cuando están conectados se convierte cada vez más en un mosaico de diásporas entrelazadas, aunque a diferencia del mundo "fuera de línea", no están limitadas al territorio. Como las demás cosas del mundo virtual, las líneas divisorias entre las personas de intereses afines se trazan digitalmente, y al igual que todas las entidades trazadas así, su supervivencia está sujeta al juego de la conexión y la desconexión. En el mundo virtual habitado por los jóvenes, los límites se trazan

survival is subject to the play of connection and disconnection. In the virtual world inhabited by the young, boundaries are drawn and re-drawn to set those with similar interests apart from the rest – from those who focus their attention on other objects. The twists and turns of virtual communities tend to follow the meanders of these interests, which as a rule are shifting and short-lived and have intermittently exploding and imploding realms. Interests require different degrees of attention and loyalty, but they need not be mutually exclusive. One can "belong" simultaneously to a number of virtual communities whose members would not necessarily recognise "like-mindedness" in each other and would probably dismiss cross-community dialogue as "duck and chicken talk". Belonging to any virtual community comes down to exchanges revolving around a matter of (current) common interest; other communications, cen-

persones afins estan traçades digitalment, i, com passa amb totes les entitats definides digitalment, la seva supervivència depèn del joc de la connexió i la desconnexió. En el món virtual on viuen aquests joves les fronteres es dibuixen i redibuixen per separar els qui tenen interessos similars de la resta –que són tots els qui centren l'atenció en altres objectes. I els alts i baixos de les comunitats virtuals tendeixen a seguir les mateixes fluctuacions que els seus interessos, que en general solen ser canviants, fugissers i amb reialmes que floreixen i s'extingeixen successivament. Els interessos demanen graus diferents d'atenció i lleialtat, però no cal que siguin mútuament excoents. Qualsevol persona pot pertànyer simultàniament a diverses comunitats virtuals, els membres de les quals no necessàriament es reconixerien entre si com "mentalitats afins" i que probablement titllarien el diàleg intercomunitari de "guirigall". Pertànyer a una comunitat virtual redueix

y se modifican para separar a los que tienen intereses similares del resto, es decir, de los que centran su atención en otros objetos. Las vicisitudes de las comunidades virtuales tienden a seguir los meandros de los intereses, que suelen ser cambiantes y pasajeros, con explosiones e implosiones intermitentes. Los intereses requieren distintos grados de atención y de lealtad, pero no deben ser mutuamente excluyentes. Se puede pertenecer al mismo tiempo a distintas comunidades virtuales cuyos miembros no se reconocerían necesariamente como afines y que probablemente rechazarían el diálogo entre distintas comunidades por considerarlo un diálogo de besugos. Pertenecer a una comunidad virtual se reduce a hacer intercambios en torno al tema de interés (actual) que se tiene en común; otras comunicaciones, centradas en diferentes temas de interés, requieren otras comunidades nicho para que puedan conducirse de una manera

tred on different topics of interest, need other niche communities to be meaningfully conducted. Paradoxically, the widening of the range of opportunities to quickly find ready-made like minds for all and any pursued interests diminishes and impoverishes instead of augmenting and enriching the social skills of the virtual community seekers. In the offline world, duck and chicken talk may sometimes prove unavoidable if the ducks and chickens in question are doomed to roost and forage in the same yard for the duration. However, in the online world, cumbersome translations, negotiations and compromises may be avoided thanks to the saving grace of the "delete" key. The necessity of engaging in dialogue, pondering each other's reasons, critically scrutinising and revising one's own and searching for a modus co-vivendi may be therefore suspended and postponed – perhaps infinitely. ■

la comunicació a donar voltes al tema del (darrer) interès comú. Els altres tipus de comunicacions, centrats en temes d'interès diversos, necessiten unes altres comunitats-nínxol per dur-se a terme amb èxit. Paradoxalment, el fet que s'hagi ampliat el ventall de possibilitats de trobar mentalitats afins, empaquetades i de manera immediata, ha fet reduir i empobrir les habilitats socials dels buscadors de comunitats virtuals per comptes d'augmentar-les i enriquir-les. En el món "fora de línia", de vegades els guirigalls són inevitables, si gent que no té res en comú ha de compartir el mateix espai; en el món en línia, les traduccions carregoses, les negociacions i els compliments es poden evitar gràcies al poder salvador de la tecla "suprimir". I la necessitat d'establir un diàleg, de sospesar les raons de l'altre, d'analitzar-se a un mateix, de fer autocrítica i buscar un "modus covivendi" es pot evitar i ajornar, potser infinitament. ■

significativa. Paradójicament, el aumento de la variedad de oportunidades para encontrar rápidamente personas afines disponibles en cada uno de los ámbitos de interés, disminuye y empobrece, en lugar de aumentar y enriquecer, las habilidades sociales de los que buscan comunidades virtuales. En el mundo fuera de línea, una conversación que resulte un diálogo de besugos puede ser inevitable, si unas personas que no tienen nada en común se ven obligadas a compartir el mismo espacio; en el mundo en línea, las interpretaciones, las negociaciones y los compromisos embarazosos se pueden evitar gracias a la virtud benefactora de la tecla de suprimir. La necesidad de participar en un diálogo, de ponderar las razones de los demás, de analizar y revisar críticamente las propias y de buscar un "modus covivendi", puede quedar, pues, suspendida y postergada, quién sabe si indefinidamente. ■

+ INFO

Debats d'Educació

www.debats.cat/2008/bauman/index_ca.xml

L'educació en un món de diàspores

www.debats.cat/2008/bauman/99_recursos/bauman_cat_debats.pdf

Zygmunt Bauman: Modernidad Líquida, Estados transitorios y Mundo Globalizado (artículo de la UCM)

www.ucm.es/info/nomadas/19/avrocca2.pdf